Elk mens een veilig bestaan

MINISTERIE VAN VREDE

VREDE.VIEREN 2011

Bouwstenen voor vieringen in de Vredesweek

UITLEG BIJ DE BIJBELLEZINGEN
De werkers van het elfde uur, Geen koning in die dagen, De barmhartige Samaritaan, Jona naar Nineve, Paulus aan de Filippenzen
p. 2 – 4

ROLLENSPEL BIJ MATTEUS 20
Twee suggesties om de gelijkenis van de werkers in de wijngaard op een eigentijdse manier na te spelen
p. 3

MENSELIJKE WAARDIGHEID IN DE ISLAM
Hoe kunnen we ons, ongeacht onze verschillen, uiteindelijk een godvruchtig mens noemen als we vergeten dat 'die ander' ondanks al die verschillen, minstens evenveel menswaardige rechten heeft als wijzelf?
p. 6

IKV PAX CHRISTI

ELK MENS EEN VEILIG BESTAAN

Oorlogen en conflicten bedreigen de veiligheid van elk mens. Als de kogels rondom je oren vliegen dan gaat het om de lijfelijke veiligheid. Ook in een dictatuur is het veilig bestaan bedreigd: wie roept om vrijheid, krijgt al snel de veiligheidsdienst achter zich aan. Zelfs in een democratie is niet elk mens zeker van een veilig bestaan. Wanneer je zo veel armer bent dan de mensen om je heen of geen uitzicht hebt om volwaardig mee te doen met de maatschappij, kun je ook voelen dat je geen veilig bestaan hebt. Zo geldt het thema van de Vredesweek 'Elk mens een veilig bestaan' voor iedereen.

De legendes rondom Koning Arthur en de ridders van de ronde tafel behoren tot de wereldliteratuur. De verhalen van Koning Arthur spreken aan omdat het spannende verhalen zijn in een groen en onbedorven landschap. De verschillen tussen goed en kwaad zijn helder en Arthur en de zijnen staan duidelijk aan de kant van het goede. De werkelijkheid was in de vroege middeleeuwen heel anders. Europa werd geteisterd door talloze kleine oorlogen geleid door rivaliserende landheren. Werden zij zelf aangevallen, dan trokken ze zich terug achter de hoge muren van hun kastelen. Ondertussen werden de onbewapende boeren die hun land bewerkten door vijandelijke troepen gedood. Het was de Franse geestelijkheid die zich uiteindelijk het lot van deze boeren aantrok. Zij begon een campagne om de gewapende macht van die tijd er op te wijzen dat zij zich juist zou moeten richten op het beschermen van ongewapende mensen. Deze geestelijken bepaalden dat gebouwen als kerken en kloosters dienden te worden ontzien. Later werden ook dorpen en steden verboden terrein voor gewapend optreden.

VREES VOOR AANVALLEN

De norm dat niet-strijders moeten worden onderscheiden van strijders is vastgelegd in de Verdragen van Geneve. De norm dat overheden zich tot het uiterste moeten inspannen om de veiligheid van hun burgers te garanderen is vastgelegd in de term 'Verantwoordelijkheid tot bescherming van burgers'. Toch zien we juist dat in veel gebieden fout gaan. Een heel aantal overheden, vooral in zogeheten fragiele staten, is niet in staat om hun bevolking te beschermen. Burgers in Soedan en de Democratische Republiek Congo moeten ieder moment vrezen voor aanvallen van gewapende groeperingen. Misschien blijft het bij plundering van de veestapel, maar even gemakkelijk kunnen zij slachtoffer worden van verkrachting, kinderroof of moord.

VERZET TEGEN DE OVERHEID

Andere overheden zijn wel in staat, maar niet bereid zich te richten op de veiligheid van haar burgers. Deze overheden onderdrukken hun burgers en beperken de vrijheid in hun land. Mensen kunnen niet zeggen of schrijven wat zij willen, of zij moeten vrezen voor de geheime dienst.

ONGEREGELD ZOOTJE

Solidariteit kan niet slechts een gevoel blijven, maar moet leiden tot actie. Dat zou bijvoorbeeld betekenen dat de Nederlandse overheid geen wapenexport toestaat naar landen waar overheden hun burgers onderdrukken. Burgers en geestelijken in de Middeleeuwen raapten ooit hun moed bijeen en spraken zich samen uit tegen het willekeurige geweld in hun omgeving. Als we een les mogen formuleren uit de ontwikkelingen in Tunesië en Egypte, dan is het dat burgers aan de basis staan van iedere maatschappelijke toestand. De geschiedenis laat zien dat veiligheid en een goede verhouding tussen overheid en burgers alleen worden bereikt als burgers zich daarvoor gezamenlijk inzetten. Verdeeldheid had van het Tahrirplein een lachertje gemaakt en zou van de Ridders van de Ronde Tafel een ongeregeld zootje hebben gemaakt. Het is het vertrouwen dat mensen in elkaar durven te stellen dat maakt dat zij veilig zijn. Het is die veiligheid, dat zoeken naar een menswaardig bestaan, die mensen overal ter wereld met elkaar delen.

SYRIË

Ook in Syrië zijn er moedige mensen die zich niet bij de situatie neer wensen te leggen. Zij richtten de bibliotheek Etana op die dienst doet als veilige haven. Een plek waar men in gesprek kan gaan, samen kan komen en democratische ruimte afdwingt. Zij beseffen dat zij alleen samen het regime in hun land kunnen dwingen om van 'het regime' te veranderen in 'hun overheid'. Onze solidariteit met hen betekent dat we hen laten weten dat wij hen in hun strijd voor rechtvaardigheid steunen. Door er voor te zorgen dat zij de middelen hebben om hun werk voort te zetten helpen we de Syriërs om meer democratie af te dwingen.

Tijdens de Vredesweek zamelen we tweedehands boeken in voor Etana Books. Het maakt niet uit wat voor boeken, omdat we ze in Nederland verkopen. Het geld gaat naar Etana in Syrië. Op www.vredesweek.nl en www.ministerievanvrede.nl kunt u zien hoe u kunt helpen.

Cor Oudes en Helma Maas

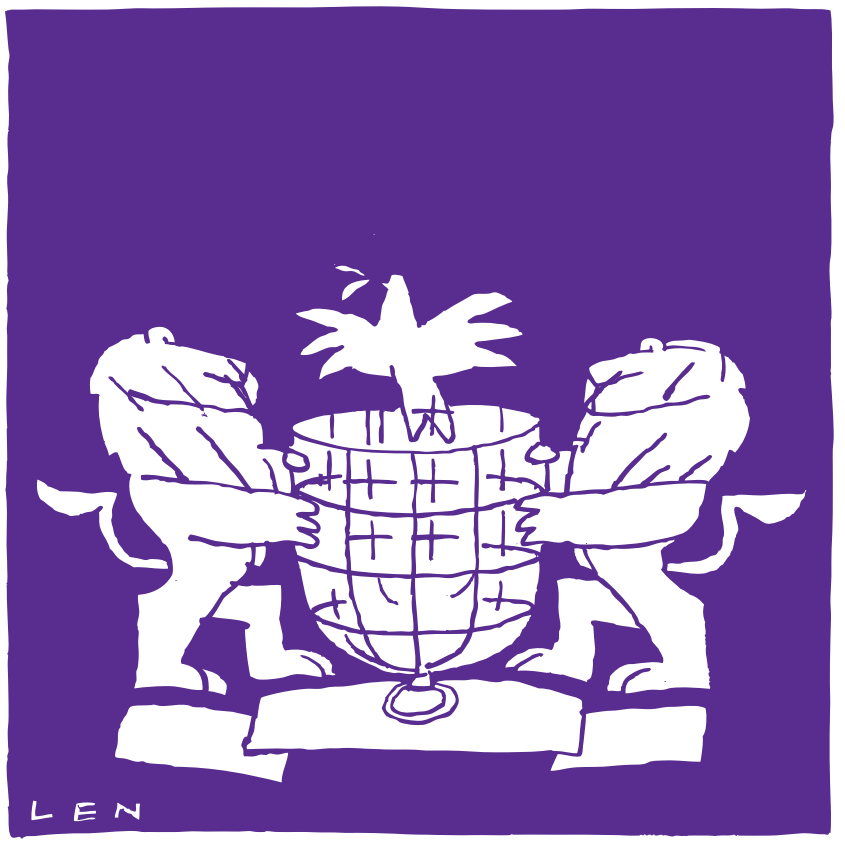

COLLECTE

IKV Pax Christi kan dankzij de collectes die u in de Vredesweek houdt zich blijven inzetten voor vrede in binnen- en buitenland. Bestel ondersteunend materiaal zoals collectefolders, posters en vredeskranten op www.vredesweek.nl.

Maak de opbrengst over op giro 306090 t.n.v. Vredesweek IKV Pax Christi te Utrecht, o.v.v. vredesweekcollecte en de naam van uw parochie/gemeente. Door uw steun kunnen wij samen werken aan vrede. Hartelijk dank.

2011 VREDE.VIEREN

LITURGISCHE GEGEVENS VOOR VREDESZONDAG 18 SEPTEMBER

PKN EN OUD KATHOLIEKE KERK
Psalm 119,137.124.1
Jona 3,10-4,11
Psalm 145,1-12
Filippenzen 1,21-27
Matteüs 20,1-16
Gz 482

ROMEINS MISSAAL
Salus populi
Jesaja 55,6-9
Ps 145,2-3.8-9.17-18
Fil 1,20c-24.27a
Mat 20,1-16a

OECUMENISCH LEESROOSTER
Rechters 18,11-31

LUTHERS DIENSTBOEK
Ps 74,20a.19b.22a
Jesaja 33,2-9(10)
LB Ps 74:11,12
Gal 3,15-22
Lucas 10,23-37
Gz 404

Het Leesrooster van de Raad van Kerken in Nederland baseert zich op wat wereldwijd het *Common Lectionary* wordt genoemd. In Nederland kennen wij dat in drie redacties: de leeswijze van het *Romeins Missaal*, het *Oud-Katholiek Kerkboek* en het *Dienstboek* van de Protestantse Kerk in Nederland.
Die zijn het op deze zondag in hoge mate eens, zodat wij als lezingen voor deze Vredeszondag het volgende ensemble aanbieden.

I **JONA 3,10-4,11**
Psalm 145
Filippenzen 1,21-27
Matteüs 20,1-16

Het Oecumenisch Leesrooster biedt deze weken een alternatief voor de profeetlezing. Namelijk een doorgaande lezing van enkele weerbarstige hoofdstukken uit het boek Rechters. Die laat zich het best combineren met het Lutherse leesrooster, zodat wij op deze Vredeszondag ook een tweede mogelijk ensemble aanwijzen:

II **RECHTERS 18,11-31**
Psalm 74
Filippenzen 1,21-27
Lucas 10,23-37

UITLEG BIJ 'DE WERKERS VAN HET ELFDE UUR'

In Matteüs 20,1-16 moet in één dag de oogst van de hele wijngaard worden binnengehaald. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat zijn ze ermee in de weer: de wijngaardenier en de dagloners die hij aanwierf. Eerder echter in het evangelie zegt Jezus: "De oogst is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig. Vraag dus de eigenaar van de oogst om arbeiders in te zetten voor zijn oogst." (Matteüs 9,37v) Dat blijkt ook hier. De wijngaardenier gaat er die dag vaak op uit om nog meer arbeiders in te zetten. Het gaat in deze gelijkenis om de overvloed van de oogst. Niet om de dagloners en wat zij elk afzonderlijk aan werk hebben verzet. Want dan zou het laatste woord toch zijn aan de vermoeidheid en het gevoel van miskenning. Maar zo is het niet. Het draait in het leven niet om jou. God haalt zijn oogst binnen. Alle benodigde arbeid is daarop gericht en wordt daarop afgerekend.
De rijke oogst leert je afzien van jezelf. Als eenmaal alles is geoogst en de druiven zijn getreden, weet niemand meer – ook jijzelf niet – welke vruchten jij of degene naast je hebben aangedragen!

UITLEG BIJ 'GEEN KONING IN DIE DAGEN'

De doorgaande lezing uit het laatste deel van het boek Rechters is pas na ampele discussie in het Oecumenisch Leesrooster opgenomen. Het zijn namelijk volstrekt heilloze verhalen. Ze bergen geen enkel goed in zich. Deze hoofdstukken illustreren slechts wat hier telkens als refrein weerklinkt: 'In die tijd was er geen koning in Israël; iedereen deed wat in zijn eigen ogen goed was' (Rechters 17,6; 18,1; 19,1; 21,25). Een koning is ook niet alles (Deut. 17,14-20; Rechters 9,1-21; 1 Samuel 8,10-18). Niettemin wordt de koning in deze hoofdstukken node gemist. Dat wil zeggen: alle zicht op het koninkrijk van God ontbreekt.
Ook de perikoop Rechters 18,11-31 staat in dit donker licht. De Micha in kwestie is een schertsfiguur, die met het geld dat hij van zijn moeder heeft gestolen, een eigen godshuis sticht. Zijn kapelaan (de Leviet) is een geestelijke om den brode, die zich afgeeft aan vriend en vijand en zonder veel scrupules carrière maakt. De Danieten zijn tekortgedane rovers. De burgers van Laïs, die zo vreedzaam en gerust leven, delven het onderspit. En niemand schoot te hulp (vs. 28).

UITLEG BIJ 'DE BARMHARTIGE SAMARITAAN'

Laat het heil dan van een vreemde komen. Niet uit eigen kring. Dat is de omkering die Jezus in de gelijkenis van de Barmhartige Samaritaan (Lucas 10,23-37) aanbrengt. Het is niet de enige omkering. De andere is dat de vraag: 'Wie is mijn naaste?' (vs. 29), wordt omgekeerd: 'Wie van die drie is naar uw mening de naaste geweest van de man die in handen van de rovers was gevallen? (vs. 36).
De vraag: 'Wie is mijn naaste?', kent maar één middelpunt en navel der aarde. Dat ben ik zelf, geflankeerd door mijn eventuele potentiële naasten. De vraag: 'Voor wie een naaste te zijn?', stelt die onbekende ander centraal en stoot mij van de troon. Dat nieuw aangewezen midden benader ik slechts door zijn of haar naaste te worden. Klaas Touwen

UITLEG BIJ JONA 3,10 - 4,11

Het is lastig om zo maar een stukje uit het verhaal van Jona te isoleren. Het boek Jona behoort dan wel tot de Profeten, maar het verhaal is zo anders dan de andere profeten. We krijgen een doorlopend verhaal, in drie taferelen. Jona gezonden door God en vluchtend voor Hem op de boot. Jona in het diepste van de zee van waaruit hij wordt gered. Jona predikt de ommekeer in die grote, heidense stad Ninevé. De lezing voor deze Vredeszondag is genomen uit het derde tafereel: Jona verwijt God zijn barmhartigheid. God ziet dat de Ninevieten op de prediking van Jona zich echt bekeren. Dat had Jona niet verwacht.
Jona staat hier voor de mens die logisch beredeneert en (nog) niet toelaat dat het ook anders kan. Als de Ninevieten zich omkeren en echt een zuivere weg inslaan, dan moet Jona zich ook bekeren. Jona zou blij moeten zijn dat zijn inzet dit resultaat heeft. Hij moet anders gaan kijken, zijn eigen mening loslaten, zien wat er – ook dankzij hem – bij anderen aan recht en vrede is gebeurd. Kortom: Jona moet leren zich te verwonderen.
Is dit niet belangrijk in het vredesproces vandaag: het positieve opmerken bij de ander? Je verwonderen? Blij zijn met deze eenvoudige gave? Deze genade!

UITLEG BIJ FILIPPENZEN 1,21-27

Paulus in gevangenschap. Hij schrijft zijn brief aan de christenen van Filippi. Wat gebeurt er in een mens wanneer hij teruggebracht wordt tot de essentie? Alleen de meest wezenlijke relaties blijven overeind. De verbondenheid met Christus staat bovenaan. Of moeten we schrijven: is het meest diep in hem verankerd? Dood en leven worden dan relatief. Niet in de zin dat het allemaal niet zo veel voorstelt. Wel in de betekenis dat de ware verhoudingen nu duidelijk worden.
Met Christus zijn, de Christus die geleden heeft, die gestorven is en die God hoogverheven heeft (Fil 2,9), dat is het eindpunt, daar tekent Paulus voor. Maar die Christus heeft ook een Lichaam hier op aarde. Ook daar wil Paulus bij blijven om te bezielen, om te zien hoe de 'heerlijkheid' van de gemeente van Filippi (1,26) gegroeid is. Misschien zullen wij vandaag zeggen: de uitstraling. Het gaat er tenslotte om hoe een gemeenschap van mensen, geraakt door de liefde en de geest van Jezus Christus, uitstraalt in een weerbarstige wereld. Om deze uitstraling, deze 'heerlijkheid', deze 'glorie' te stimuleren wil Paulus nog wel een tijd ten dienste staan van deze jonge christengemeenschap. Hij wil hen graag aanmoedigen concreet de Blijde Boodschap van Christus in praktijk te brengen.
De Christus in hem drijft Paulus daartoe. Martin Hoondert

REDACTIONEEL

ELK MENS EEN VEILIG BESTAAN

Praat met mensen uit conflictgebieden die hier als asielzoeker zijn gekomen. De bedreiging van een veilig bestaan begint al bij het ontbreken van het dagelijks brood. In Colombia ziet de inheemse bevolking hun toegang tot de natuurlijke hulpbronnen bedreigd. Zij strijden tegen de overheid en mijnbouwbedrijven die goud en steenkolen willen winnen in het leefgebied van Colombiaanse indianen. Elk mens een veilig bestaan kan ook misverstaan worden als je vooral aan je eigen veiligheid denkt. Je eigen tuin ommuren en beveiligen met elektrisch prikkeldraad, alleen hulp bieden waar je eigenbelang voorop staat, jezelf terugtrekken achter hoge belastingmuren op import en immigratiewetten. In Matteüs lezen we het verhaal van de werkers van het elfde uur. Waar wij de neiging hebben het eigenbelang als het eerste recht te zien en daarnaar te handelen, draait God het om: rechtvaardig is het als mensen krijgen wat zij nodig hebben. 'God zit niet te plussen en te minnen', zo schrijft Klaas Touwen. Het gaat niet om de dagloner, het gaat niet om ons, het gaat om de oogst. Laten wij biddend werken voor een prachtige oogst van vrede dit jaar!

Het verhaal in Rechters is schrijnend. Ergens in een ver land leven mensen in pais en vree, maar ze zijn onbeschermd, hebben ook geen bondgenoten en zijn daardoor een makkelijke prooi. De Danieten, een van de stammen van Israël zoeken land. In hun verlangen naar een veilig bestaan, slachten ze de weerloze mensen af om er zelf te gaan wonen. Bram Grandia leest het als een verhaal dat ook nu in de krant zou kunnen staan. Mark Lieshout van het Veteraneninstituut nodigt u uit veteranen te betrekken in uw activiteiten in de Vredesweek. Veteranen zijn mannen en vrouwen die door de politiek werden opgeroepen om zich in te zetten voor politieke dan wel humanitaire doelen. Hij doet handreikingen om de complexe discussie over eigenbelang en solidariteit met hen te bespreken in uw eigen gemeenschap. Edwin Ruigrok

UITLEG BIJ MATTEÜS 20, 1- 16

DE WERKERS VAN HET ELFDE UUR

De woede dat niet ieder zijn verdiende loon krijgt, geeft stem aan onze klacht over hoe onrechtvaardig het leven is. Waarom krijgen zij die maar één uur gewerkt hebben, evenveel als wij die twaalf uur lang hebben moeten beulen in de brandende zon? Jezus gaat in de gelijkenis in op dat diepgewortelde gevoel van tekortgedaan en in het leven benadeeld zijn.

Een wijnbouwer wil zijn oogst binnenhalen. Dat moet kennelijk nu gebeuren, want vanavond gaat het regenen. Dus al bij het ochtendgloren wendt hij zich naar het plein waar de dagloners staan. Dagloner zijn is een onzeker bestaan. Hun positie behoeft bescherming: "Wat een dagloner verdient, mag u niet vasthouden tot de volgende ochtend." (Leviticus 19,13). Ze beginnen vroeg, de dag is lang, maar de oogst is groter, het werk meer dan zij aankunnen. Dus gaat hij weer naar het plein en werft nog meer mensen aan. Dat gaat een paar keer zo door. Zelfs vlak voordat de avond valt, de tijd dringt: donkere wolken pakken samen.

WIJNGAARDENIER

Heeft de wijngaardenier 's morgens alleen de beste krachten uitgekozen? Sterk en gezond, bomen van kerels. Heeft hij de anderen gewoon laten staan: de ouderen, de WAO-ers en invaliden? Maar had hij die op het laatst toch nog nodig: de zwakken, de kneusjes? Of heeft de wijngaardenier 's morgens alle arbeiders die er waren ingehuurd? Hadden degenen die hij later vond zich verslapen? Kenmerkend is dat er meer activiteit van de landheer uitgaat dan van zijn dagloners. Van hem wordt verteld dat hij hen ziet, zoekt, vindt, aanspreekt, stuurt. Daarbij vergeleken staan de dagloners er passief bij: tot driemaal toe wordt vermeld dat ze op de markt 'staan'.
Ook opvallend: de wijngaardenier is niet op zoek niet bepaalde arbeiders. Hij vraagt niet naar hun kwaliteiten of specialismen. Hij ziet, zoekt en vindt ze allemaal.

DE AFREKENING

Ondertussen slaan degenen die vanaf 's morgens vroeg het werk hebben verzet, zichzelf hoger aan dan zij die er te elfder ure bij zijn geroepen. Naarmate de dag vordert, worden de verschillen groter. Die daar hebben de oudste rechten. Jij komt nog maar net kijken, wijsneus! Dan wordt er afgerekend. Die er het laatst bij zijn gekomen en maar één uur gewerkt hebben, krijgen elk één denarie. Zij die een halve dag gewerkt hebben, krijgen ook één denarie. De harde werkers van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, met de blaren in hun handen en de vermoeidheid in hun botten, krijgen ook één denarie, niets extra.

Blijkbaar heeft de landheer alleen denaries om uit te betalen. Hij heeft niet kleiner en geeft ieder evenveel. De hemel hanteert maar één betaalmiddel. Het gaat niet in de trant van: jij zoveel ellende en jij zoveel geluk, jij zoveel gezondheid en jij zoveel ziekte, jij zoveel kinderen en jij onvruchtbaar, jij rijk en jij arm, jij wat minder en jij helemaal niets. Van God ontvangt ieder die royale éne denarie. Die krijg je. Je kunt er geen rechten aan ontlenen. Dit is niet het evangelie van de gelijkberechtiging. God zit niet te plussen en te minnen. Het is hem om iets heel anders te doen. Hij wil zijn oogst binnenhalen en ieder die hij bereid vindt, draagt daaraan bij.

OOGST

Vanuit je eigen perspectief gezien is de uitbetaling onrechtvaardig. Wie zichzelf tot uitgangspunt neemt en rekent naar het werk dat hij heeft verricht in vergelijking met degenen die er maar heel weinig voor hebben gedaan, komt bedrogen uit, wordt ondergewaardeerd en tekortgedaan. Maar niet de dagloner is het wezen waar alles om draait. Het gaat om de overvloedige oogst. Díe moet geborgen. Wat jijzelf hebt aangedragen, de druiven en de trossen, dat is al gauw vergeten. Wat een formidabel wijnjaar was, dat staat in de boeken. Zelf ken je het geluk dat de Heer jou daarbij nodig had. Dat is genade. Klaas Touwen

SUGGESTIES VOOR EEN ROLLENSPEL

Het verhaal van Matteüs 20 kan emotioneel dichterbij komen door alle spelers in het veld, in de wijngaard, nog eens bij elkaar te laten komen. Door de gevoelens van verschillende partijen ten tonele te brengen, kan de betekenis van het verhaal meer tot de verbeelding gaan spreken en onze eigen rol in het geheel genuanceerd worden.

U hoeft niet veel decorwerk te verrichten. In het café staan een paar tafels en stoelen; er is publiek dat toeschouwt. Na het rollenspel kunt u de spelers laten vertellen wat het in hen losmaakte, daarna hetzelfde voor het publiek.

Rollenspel 1: de werkmansborrel (12 spelers)

De Wijngaardenier wil zijn oogst binnenhalen en ieder die hij bereid vindt draagt daaraan bij. De Wijngaardenier ziet, zoekt en vindt alle werkers. Hij hanteert één betaalmiddel, voor iedereen even veel. Dat is de deal.

Jezus spreekt ons aan op ons diepgewortelde gevoel van tekortgedaan en in het leven benadeeld te zijn. Als Hij de eerste werkers het eerst had betaald en zo verder, dan was er hoogstens achteraf gemopperd, wanneer ze elkaar wellicht tegengekomen zouden zijn bij de werkmansborrel in het plaatselijke café. Wij als lezers worden in het verhaal gezogen door het gemopper van de harde werkers, die zich uiteindelijk bedrogen, ondergewaardeerd en tekortgedaan voelen.

Het rollenspel speelt zich af in het plaatselijke café. We treffen er aan: werkers van verschillende uren, een politicus, de wijngaardenier, een notaris, een jurist, een pastoor en/of dominee, een WAO-er, een allochtoon, een asielzoeker, een bijstandsmoeder. Ze raken met elkaar in gesprek over wat er die dag is gebeurd. Startvraag, en ook een cruciale in het verhaal zelf is die van de wijngaardenier: "Ben je boos, omdat ik goed doe?"

Rollenspel 2: vrede oogsten (10 spelers)

Veteranen zijn mensen die namens de politiek thuis of in den vreemde vrede bewaard, bewaakt of afgedwongen hebben. Politici zijn, in de termen van het verhaal, op zoek gegaan naar mensen die willen oogsten wat de wijngaardenier heeft verbouwd. Het kan ook zijn dat mensen op de markt staan en hopen dat ze gevonden worden. De oogst heet in dit geval vrede. De wijngaardenier in het café wijst op goed rentmeesterschap, tenslotte heeft iedereen evenveel recht op vrede. Veteranen zijn mensen die hun beroep gemaakt hebben van vrede bewerken, vrede oogsten. Maar ook hier zijn er mopperaars.

Het rollenspel speelt zich af op de open dag van het plaatselijke veteranencafé. We treffen er aan: mensen die alleen aan vrede in eigen land willen werken, mopperende veteranen die hun verhaal niet kwijt kunnen, veteranen die vinden dat ze misleid zijn en die spijt hebben, een pacifist, een burgemeester, een pastoor en/of dominee die van huis uit antimilitarist is, een econoom die de belangen van vrede in een ander land ziet voor de eigen economie, een idealist die vindt dat vrede begint bij jezelf en café bezoekers die bang zijn voor van het pad geraakte veteranen.

Kernvraag hier is de vraag van de Vredevorst: "Ben je boos omdat ik goed rentmeesterschap voorsta?"

Als in de gemeente en parochie mensen wonen die zelf veteraan zijn, nodig hen dan nadrukkelijk uit. Zij zouden na dit rollenspel ook een presentatie kunnen geven over hun ervaringen.

Wilt u meer informatie over veteranen, neem dan contact op met aalmoezenier Mark Lieshout, Veteraneninstituut, Doorn. Email: m.lieshout@veteraneninstituut.nl

2011 VREDE.VIEREN

UITLEG BIJ RECHTERS 18, 11-31

GOD ALS WAPEN TEGEN EEN STAD WAAR MENSEN VEILIG WONEN

Het Schriftgedeelte van deze Vredeszondag uit het boek Rechters is een gewelddadig verhaal. Het is een verhaal dat in de krant van onze wereld zou kunnen staan. Ook nu roven en liegen mensen al of niet in Gods naam. Zo'n boek als Rechters helpt om godsdienst niet los te zien van het alledaagse leven. Waar het uiteindelijk om gaat is dat al Gods kinderen in rust en vrede leven zonder dat iemand hen opschrikt.

In het boek Jozua dat voorafgaat aan het boek Rechters, lezen we hoe alle stammen van Israël een grondgebied toegewezen krijgen. Dat geldt ook voor de stam van Dan (Jozua 19, 40-48). Ze verliezen dat gebied. Waarom weten we niet. Ze ondernemen een veldtocht tegen de stad Lesem, doden iedereen die er woont en vestigen zich in die stad die ze een nieuwe naam geven en Dan noemen. Dat staat in Jozua. In het boek Rechters komen we Dan tegen als een zwervende stam op zoek naar gebied. Het is alsof het verhaal uit het boek Jozua nog eens wordt overgedaan.

MICHA

Er zijn vijf verspieders die het nieuwe land moeten gaan verkennen en onderdak vinden bij Micha. Deze man is een zelfbenoemde priester. Hij heeft een heiligdom ingericht, goden laten maken, een mooi priestergewaad gemaakt en heeft een van zijn zonen als priester aangesteld. Kon dat zo maar? Ja dat kon, want staat er in Rechters 17, 6: "In die tijd was er geen koning in Israël;iedereen deed wat in zijn eigen ogen goed was." De priester Micha heeft geluk. Een Leviet, iemand die weet hoe God gediend moet worden, zoekt onderdak bij hem. Micha geeft hem én onderdak én een jaarsalaris en stelt hem als priester aan. Met een echte ingekochte priester heeft hij van God niets dan goeds te verwachten, denkt hij. De Leviet geeft aan zijn eigen gemaakte heiligdom een goddelijk keurmerk.

GODDELIJKE GOEDKEURING

Die vijf verspieders raadplegen de priester bij Micha. "Ga door", zegt hij, "uw onderneming is God welgevallig." Ze krijgen Gods zegen mee. De mannen ontdekken een plaats, Laïs, waar de bevolking rustig en onbezorgd in veiligheid leeft. Er is geen sprake van bedreiging van binnen of van buiten af. De enige kwetsbaarheid is dat de inwoners van Laïs geen bondgenoten hebben. Kortom een ideale plaats om toe te slaan. De verspieders rapporteren terug en sporen hun stam aan om aan te vallen. "God zelf", zeggen ze, "zal het land in onze handen geven." Zo gaan 600 man met Gods zegen op zak op weg. Om hélemaal zeker te zijn van Gods zegen gaan ze naar het huis van Micha, nemen de religieuze spullen en de priester mee en ook het zilver beslagen godenbeeld. Met God op zak en de priester als een legerzegenende priester bij zich moet de overwinning straks gegarandeerd zijn. Als Micha, de rechtmatige eigenaar van de reliwinkel, met zijn knechten stennis maakt, krijgt hij de keus óf snel zijn biezen te pakken óf vermoord te worden. De toon is gezet.

MOZES

Godsdienstig gemotiveerd storten de mannen zich op de bevolking van Laïs. Hun veilige en zorgeloze bestaan blijkt op een illusie te berusten. Niemand komt hen te hulp. Een actueel verhaal. Terwijl de bondgenoten op afstand vergaderen om een bedreigd land of een bedreigde stad te hulp te schieten, is de moorddadige klus al geklaard. God wordt hier tot boegbeeld van terreur. De bevolking in Laïs wordt in naam van Israëls God afgeslacht. De God van Mozes, die zijn volk redt uit handen van de Farao, is hier al in de derde generatie geannexeerd om een praktijk als die van de Farao te rechtvaardigen. De tekst vertelt dat Jonathan, de kleinzoon van Mozes, priester in het heiligdom van Dan wordt. Latere tekstoverschrijvers hebben de naam Mozes in de naam Manasse veranderd. Het kan toch niet zo zijn dat het bederf van het beste al inzet bij een kleinzoon van Mozes? Toch begint het daar.

ISRAËL

Hoe kan het dat God in stelling wordt gebracht om de rust en de vrede van de bewoners te verstoren? Dit verhaal van Rechters speelt zich af in Israël. Opnieuw is daar in alle heftigheid discussie over al of niet samenleven van Joden en Palestijnen in Israël. Kunnen joden, christenen en moslims in Israël veilig wonen onder de bescherming van Gods richtinggevend woord? Of wordt God of Allah in stelling gebracht om het recht op veilig wonen van Joden of Palestijnen te bestrijden? Belangrijk is het om de voor zichzelf begonnen pseudopriesters te ontmaskeren, om de religieuze oorlogspropaganda te ontzenuwen.

Waar vind je een religieus boek waarin de zelfkritiek zo eerlijk wordt geformuleerd als hier in het boek Rechters? De zwarte bladzijden worden niet uit het boek gescheurd. De zwarte bladzijden staan er levensgroot in. Kom daar vandaag eens om. Het bloedbad dat enkele Nederlandse militairen aanrichtten in Rawagede in voormalig Nederlands-Indië op 9 december 1947 bijvoorbeeld mag niet weggestopt worden als een voetnoot, maar moet in alle eerlijkheid beschreven worden, zoals dat gebeurt in Rechters 18. Als een waarschuwing: dit nooit meer.

Bram Grandia

HOE KUN JE DE VREDES-VIERING AANKLEDEN?

BENODIGDHEDEN

* een grote klok
* een Bijbel
* een boek over recht, burgerrecht, privaatrecht
* een tafel of verhoging
* een mooie doek
* bloemen die symbool staan voor vrede: witte lelies, witte anjers, olijftakken (de olijftakken kunnen bij een bloemist besteld worden, ze zijn doorgaans niet op voorraad)
* één of meerdere vazen

WERKWIJZE

Plaats de tafel of verhoging in het liturgisch centrum. Drapeer de doek eroverheen. Plaats de klok centraal in de opstelling. Leg de Bijbel open bij Matteüs 20. Leg een boek over 'burgerrecht' er zo bij, dat de titel leesbaar is. In de opstelling, zijn de bloemen samen met olijftakken in drie vazen verdeeld:

* vijf lelies verwijzen naar Tora: de richtinggevende woorden van de joodse wet;
* drie anjers verwijzen naar de Enige, de drie-eenheid als Bron van leven;
* zeven anjers verwijzen naar de volheid van de schepping.

Door met deze symboliek te werken wordt er een andere basis gelegd voor leven met rechten en plichten dan het louter burgerlijke recht, wat in onze samenleving snel tot opeisen van recht kan leiden.

MUZIKALE SUGGESTIES

OM LIEFDES WIL

In de partituur Om liefdes wil zijn twee mooie gezangen voor Vredeszondag, beiden met tekst van Huub Oosterhuis en muziek van Antoine Oomen:

WEES GENADIG - KYRIËGEBED

Dit gezang opent met vier aanroepingen, solo en zonder begeleiding gezongen en door allen sober begeleid herhaald. Een eenvoudige melodieformule die, juist door de exacte herhaling en de kleur van de begeleiding, zeer indringend overkomt. Daarna volgt een vierstemmig kyriëgezang, dat ook nu weer door allen herhaald wordt, afgewisseld door korte tekstfragmenten waarin de geloofsbelijdenis van Nicea doorklinkt.

MOGE HET DELEN VAN DIT BROOD

Daar waar eucharistie/avondmaal wordt gevierd is dit een passend gezang, bij het thema en de lezingen van deze vredeszondag.
De partituur is te verkrijgen bij Stichting Leerhuis & Liturgie

IN UW VREDE

De partituur (met cd) In uw vrede wordt vaak gebruikt voor avondwake en uitvaartviering, maar het gezang de 'Begroeting van het Evangelie' is zeer geschikt voor deze Vredeszondag. Het refrein luidt: O Eeuwige, Aanwezige, God met ons, zie uw mensen aan. De muziek is meditatief, gecomponeerd door André Gouzes o.p. die zich laat inspireren door de Byzantijns-Slavische ritus. Dat maakt de muziek zeer toegankelijk, en vooral ook herhaalbaar! Dit refrein kan gezongen worden na het Evangelie, maar er is er nog wel méér mee te 'doen'. Zing het ook bij de voorbede.

VERVUL ONS VERLANGEN

Het gezang Vervul ons verlangen is geschreven door Henk Jongerius met muziek van Jan Raas. Dit is een lied van vier strofen, ooit verschenen in het bundeltje Ga voor ons uit, maar in de bundel Voor onderweg - 101 schriftliederen (2005) is dit lied opgenomen met een kleine tekstverbetering. In de begeleidingenbundel staat ook een vierstemmige koorzetting. Dit lied past goed bij de lezingen van deze vredeszondag.

TAIZÉ

Uit 'Taizé liederen- en gebedenboek' (Gooi &Sticht) zou u Nr. 95 'Psallite Deo' kunnen zingen. Bij het lezen van bijvoorbeeld Psalm 145 kan dit door de gemeente/parochie gezongen worden. Bijvoorbeeld: Psallite Deo, 1 x gezongen, Lezing verzen 1-7, Psallite Deo, 1 x gezongen, Lezing verzen 8-12, Psallite Deo, 1 x gezongen. Liesbeth Dercksen o.praem.

BOEKBESPREKING ALLE DAGEN SCHULD

Mirjam Pool, Alle dagen schuld,
Amsterdam: Augustus, 2007
ISBN: 9789045701189

Wie zich verdiept in armoede en de beschermwaardigheid van burgers kan niet om het boek Alle dagen schuld van Mirjam Pool heen. Het gaat over mensen die soms al generaties in armoede leven. Mensen met overlevingskunst en zonder perspectief. Wat doet dat met een mens? Armoedebestrijders spreken van de vier v's:

Vereenzaming – want alles wat je onderneemt en ieder contact kost geld: reiskosten bijvoorbeeld of een cadeautje voor je kleinkind. Ouderen met alleen AOW kunnen zich niets extra's veroorloven. Armoede – en schaamte – leidt tot isolement en geestelijke verpulvering.

Verwaarlozing – want geld voor een tandarts is er niet, de koelkast is kapot, de schoenen zijn lek. Ten gevolge van eenzijdig of slecht voedsel worden mensen ziek.

Vluchtgedrag – want de werkelijkheid zelf biedt weinig perspectief. Soms zien mensen geen andere uitweg dan in alcohol, drugs of criminaliteit.

Verankering – want als je voor een dubbeltje geboren bent, word je nooit een kwartje. De horizon is klein, wat zich daarbinnen voltrekt is bekend en 'normaal'. De rest van de samenleving is niet alleen onbereikbaar, maar wordt ook met argwaan begroet.

Alle dagen schuld dateert van 2007 en beschrijft armoede in Almelo. Dat er inmiddels een zevende druk van is verschenen, toont aan hoe actueel het is. Klaas Touwen

MENSELIJKE WAARDIGHEID IN DE ISLAM

2011 VREDE.VIEREN

En tot Zijn tekenen behoort ook de schepping der hemelen en der aarde, en de verscheidenheid van uw talen en (huids) - kleuren. En dit zijn voorzeker tekenen voor degenen, die willen begrijpen. (Koran, 30:22)

Soms ontstaan er situaties waarin woorden en begrippen tekort lijken te schieten om elkaar nog te bereiken. Zo'n moment ervoer ik vorig jaar, toen ik vanwege een uitnodiging door de internationale organisatie Charter for Compassion nadacht over het begrip 'compassie'. Het is een mooi uitgangspunt. Net als barmhartigheid en naastenliefde. Het tijdperk waarin we leven van globalisering en grote migranten- en informatiestromen leidt soms tot heel plotselinge veranderingen. Die roepen zoveel spanning op, dat we wellicht eerst een stapje terug moeten doen in ons bewustzijn, om daarna compassie, barmhartigheid en naastenliefde opnieuw tot recht te laten komen.

ERKENNING

Iemand van wie ik intens veel houd, heeft vorig jaar op de PVV gestemd. Het is sindsdien dubbel hard werken gebleken om van hem te blijven houden en hem niet vooral als 'de PVV-stemmer' te zien. Evengoed moet ook hij flink bij de les blijven om evenveel van mij te blijven houden en mij niet boven alles als moslim te zien. Dat is absoluut niet gemakkelijk als je beiden een dreiging voelt uitgaan van de politieke of religieuze keuze die de ander maakt. De grootste groep mensen in onze samenleving neemt vooralsnog geen uiterste positie in, maar ervaart – mede op grond van alle verschillen en verschillende keuzes - een gevoel van onbehagen. Nader beschouwd, blijkt dat haast iedere Nederlander een sterke behoefte aan erkenning heeft. Een erkenning die nauw verbonden is met authenticiteit, jezelf te mogen zijn. Als dit zo'n wijd verspreide behoefte is, en er zulke sterke verschillen in één samenleving bestaan, dan vraag ik me af of er nog wel een gemeenschappelijke factor bestaat die zo'n erkenning voor iedereen mogelijk maakt? Gelukkig blijken we tenminste ons 'mens-zijn' nog met elkaar te delen.

O, gij mensen, vreest uw Heer, Die u van één enkele ziel schiep en daaruit haar gezellin schiep en uit hen beiden mannen en vrouwen verspreidde (...). (Koran, 4:1)

GELIJKWAARDIG

Om onszelf een nieuwe kans op compassie, barmhartigheid en naastenliefde te geven, moeten we onze gemeenschappelijke deler erkennen. Het is misschien zelfs de enige stap die verdere verharding en gewelddadige confrontatie voorkomt. Als we ieder mens die we tegenkomen, eerst weer als gelijkwaardig zien, kunnen we daarna op een frisse manier naar onze verschillen kijken. Met nieuwe compassie, medeleven of barmhartigheid. Is het niet God die als Hij gewild had, ons tot één volk gemaakt zou hebben?

O, mensdom! Wij hebben u uit man en vrouw geschapen en Wij hebben u tot volkeren en stammen gemaakt, opdat gij elkander moogt kennen. Voorzeker, de godvruchtigste onder u is de eerwaardigste bij Allah (...). (Koran, 49:13)

Als moslimmens heb ik diepe eerbied voor iedere mens die ik tegenkom. Zelfs als ik zijn of haar ideeën, uitspraken, uiterlijk of handelen niet zo prettig vind. Misschien schrikt het idee van gelijkwaardigheid af. Maar het erkennen van onze gemeenschappelijke menselijke waardigheid betekent niet dat we elk aspect van elkaar hoeven te waarderen. Dat schept nieuwe ruimte. Ruimte voor vrede.

Ruim 1400 jaar geleden gaf de Profeet Mohammed het goede voorbeeld. Een man die moslim was geworden vroeg zich af of hij zijn moeder, die de islam afwees, nog wel mocht bezoeken. De profeet antwoordde dat zij alle recht had op zijn bezoek en verzorging.

Hoe kunnen we ons, ongeacht onze verschillen, uiteindelijk een godvruchtig mens noemen als we vergeten dat 'die ander' ondanks al die verschillen, minstens evenveel menswaardige rechten heeft als wijzelf? Ceylan Pektas-Weber (Adviseur, publicist emancipatie en islam)

GEBEDEN

KYRIË GEBED

Barmhartige,
wij verlangen ernaar om gezien te worden,
maar zien daarbij anderen soms naar de ogen.
Wij belijden onze schuld,
wanneer wij ten koste van de ander voor onszelf opkwamen...

Neem mij aan zoals ik ben
zuiver uit wie ik zal zijn
druk uw zegel op mijn ziel
en leef in mij...

Barmhartige,
wij zijn bewogen om de naaste,
maar zien daarbij soms onszelf over het hoofd.
Wij belijden onze schuld,
wanneer wij ten koste van onszelf voor de ander instonden...

Neem mij aan zoals ik ben
zuiver uit wie ik zal zijn
druk uw zegel op mijn ziel
en leef in mij...

Barmhartige,
wij kennen onze opdracht 'heb je naaste lief',
maar kijken met argwaan naar medeburgers:
naar mensen met een andere politieke overtuiging of een ander geloof.
Wij belijden onze schuld,
wanneer wij ons oordeel over de ander te snel vormden en ons hart geen ruimte bood voor de eigenheid van de ander.

Neem mij aan zoals ik ben
zuiver uit wie ik zal zijn
druk uw zegel op mijn hart
en leef in mij...

Barmhartige God,
U neemt ons aan zoals wij zijn.
U geeft ons altijd weer een nieuwe kans,
want bij U is het nooit te laat
om onze inzet voor uw Rijk van liefde en gerechtigheid te geven.
In dat vertrouwen keren wij ons tot U
om met uw kracht ons te keren naar elkaar.
Zo geloven wij, in de kracht van heilige Geest,
in een nieuw begin van liefde
dankzij uw Zoon, onze Voorganger. Amen.

De acclamatie is lied 13 uit de liederenbundel van Iona, maar kan ook in samenspraak gebeden worden.

GEBED BIJ HET OPENEN VAN DE SCHRIFTEN

God , Vader van alle mensen,
U hebt gesproken tot profeten en heiligen in dromen en visioenen.
Door vele getuigen komt uw Woord tot ons
en in het verhaal van de Levende, Jezus, uw Zoon,
ontvangen wij de kracht om onze weg te gaan.
Wij danken U daarvoor en bidden:
open onze oren
en maak ons bereid te luisteren,
ook als uw Woord ons irriteert.
Open ons hart
en maak ons bereid uw Woord toe te laten,
opdat ons doen en laten erdoor kan veranderen
en uw Rijk van menslievendheid zal groeien
door ons engagement aan de weg van Jezus, uw Zoon.
Amen.

VOORBEDE

God, Schepper van alle leven,
U gaf ons de aarde in handen
om haar te beheren.
Wij keren ons tot U
en bidden als rentmeesters voor bescherming van uw schepping en van uw schepselen,
wij bidden voor alles wat leeft op deze aarde...

Acclamatie:
Laat onze woorden stijgen voor uw gezicht als wierook.
Zie in ons het verlangen een mens te zijn van U.
Kom, adem ons open;
kom, adem ons open,
adem ons open.

Het leven is ons geschonken,
maar we denken vaak dat we het zelf in de hand hebben
en verliezen ons in schijnbaar grenzeloze maakbaarheid.
Voor mensen die ons daarop aanspreken bidden wij:
dat zij dit blijven doen, hoe moeilijk dat ook is;
laat ons bidden...

Kom, adem ons open...

Het leven is ons geschonken
om er iets goeds mee te doen.
Voor mensen die zich met goede bedoelingen inzetten voor de schepping bidden wij:
dat zij inspiratie ontvangen en hun inzet vruchtbaar mag zijn;
laat ons bidden...

Het leven is ons geschonken
en wij mogen meewerken aan opbouw van leven en liefde,
overal waar wij zijn.
Er is zoveel werk te doen!
Voor mensen die zich hiertoe geroepen voelen bidden wij:
dat zij niet bang zijn dat het te laat is
maar in het kleine en het grote waardering ontvangen;
laat ons bidden...

Het leven is ons geschonken door de Enige,
maar wij hebben vaak allerlei afgoden die ons afleiden.
Wij verliezen ons in oppervlakkig vermaak
door televisie, lectuur en grenzeloos internetten.
Wij verliezen ons in alcohol, in buitensporig eetgedrag.
Wij verliezen ons in verveling en ontevredenheid.
Voor mensen die bewust omgaan met de invulling van hun tijd bidden wij:
dat zij zich niet laten afleiden,
maar zich concentreren op het wezenlijke, op God en de naaste
en zo vrede brengen omdat zij zelf in vrede leven;
laat ons bidden...

Het leven is ons geschonken
en sommige mensen zijn tot grote verantwoordelijkheid geroepen.
Voor religieuze en politieke leiders bidden wij:
dat zij oog houden voor menselijkheid, omdat iedere mens telt,
dat wij op hen kunnen rekenen en zij op ons;
laat ons bidden...

God en Schepper,
wij zijn allemaal geroepen om ons in te zetten voor vrede,
omwille van de toekomst van deze aarde, uw Schepping,
omwille van de toekomst van onze kinderen en allen die na ons komen.
Wij danken U dat wij zo betrokken worden bij het werk van uw handen.
Wij bidden met aandrang voor allen die een bijzondere vredesmissie hebben
en in onze wereld vechten voor vrede.
Help ons om solidair te zijn,
opdat wij overal waar wij zijn uw vrede verspreiden.
Wij vertrouwen op uw hulp, God,
en zo leggen wij deze voorbede in uw handen. Amen.

SUGGESTIE: Om de voorbeden kracht bij te zetten, is het mooi als de voorganger in een stenen wierookbrander wierook ontsteekt en deze na de eerste oproep tot gebed en tijdens het zingen van de eerste acclamatie op tafel zet.

GEBED OVER DE GAVEN

God wij staan hier voor U met brood en wijn:
vruchten van de aarde
en van het werk van mensenhanden.
Neem ons aan, zegen ons en deze gaven,
opdat wij ze uit uw hand terug ontvangen
als teken van Jezus' leven voor ons.
Zo zullen wij ook vandaag kracht ontvangen om in zijn spoor te gaan:
wegen van liefde, recht en gerechtigheid,
waar iedere mens telt
en de zwakke bescherming geniet.
Wij zullen meer en meer uw Lichaam worden,
kerkgemeenschap in uw naam. Amen.

SLOTGEBED

Eeuwige God,
wij ontvingen Woorden van eeuwig leven
die ons richting geven
en onze voeten leiden op wegen van liefde, recht en gerechtigheid.

Wij ontvingen de Blijde Boodschap
dat iedere mens telt
en het nooit te laat is om onze inzet te geven voor uw Rijk.

Wij ontvingen voedsel voor onderweg
dankzij het leven van Jezus, uw Zoon,
gebroken en uitgedeeld voor ons.

Wij danken U voor al uw goede gaven
die ons hart mild stemmen
en onze geest vaardig maakt om te onderscheiden
waar het op aankomt.

Wij danken U voor de gemeenschap hier ter plaatse,
waarin de verbondenheid in uw Naam ervaarbaar wordt.

Wij danken U voor Jezus,
uw mensgeworden Woord,
die tot voorbij de dood vrede blijft geven
aan ieder die daar ontvankelijk voor is.

In deze dankbaarheid bidden wij U:
mogen wij vreugde blijven ervaren om al uw goedheid
en steeds opnieuw hieraan herinnerd worden
als wij met afgunst of onvrede naar de naaste kijken.

Mogen wij vreugde blijven ervaren om uw Schepping
en ons inzetten voor vrede
tot uw vrede de uithoeken van de aarde bereikt heeft.
Moge het zo zijn,
in uw Naam,
in solidariteit met Jezus,
onze Broeder en Voorganger. Amen.

ZEGENWENS

Vrede is ons aangezegd en zo gaan wij van hier.
Wij bidden om Gods zegen voor onderweg:

Wees bij ons op onze wegen als wij vol wanhoop zijn,
dat uw levengevende kracht ons hart nieuwe hoop schenkt.

Wees bij ons op onze wegen als wij ontevreden zijn,
dat uw Geest ons vredelievendheid inblaast.

Wees bij ons op onze weg als twijfel ons bespringt,
dat uw liefde ons begeleid en ons met twijfel leert omgaan.

Wees bij ons op onze weg als wij ons geduld dreigen te verliezen,
dat uw eeuwigheid ons een nieuw besef van tijd zal schenken.

Wees bij ons op onze weg als wij ons kwetsbaar voelen,
dat uw beschermende hand ons vertrouwen geeft.

Wees bij ons op onze weg,
wees bij iedere stap,
wees bij iedere misstap,
wees richtinggevend woord,
wees liefdevolle steun in de rug,
in alles wat ons onderweg overkomt.
Wees ons tot zegen:
Vader, + Zoon en heilige Geest. Amen.

Alle gebeden zijn geschreven door de Werkgroep voor Liturgie Heeswijk. De acclamatie in de voorbede is een tekst van Sieds Prins op muziek van Tom Löwenthal.

Zie: Werkgroep voor Liturgie Heeswijk, Overzicht van de Gezangen 2011-1, blz. 213 (éénstemmig).De meerstemmige partituur is verkrijgbaar bij het Dominicus Muziekfonds in Amsterdam. De meerstemmigheid van alleen de acclamatie vindt u ook in het tijdschrift voor liturgie en liturgische muziek Continuo, aflevering september 2001.

VREDESWEEK MET KINDEREN 2011

VREDE.VIEREN

VERHAAL: EEN DORP MET RARE MENSEN

Yajen liep langs de witte muur van de kazerne. Eén stap vooruit en twee stappen achteruit en dan een buiging. Bij de buiging lachte hij. Hij doopte de verfkwast in het emmertje met verf. Op de muur was een vrolijke heldergele zigzagstreep te zien met een paar klodders ertussen. “Leuk”, riep Kikkertje. “Mag ik meedoen?” Hij raakte de verf aan. Hij kreeg gele vingers. Hij drukte zijn handje tegen de muur. Daar stond nu een handafdruk van Kikkertje. Yajen gaf hem het emmertje met verf. Kikkertje stopte zijn hand in de verf. Hij drukte zijn hand een paar keer naast elkaar op de muur. De vingers waren dunne streepjes, de handpalm een ronde vlek. Het leek op de opgaande zon. Samen liepen ze zo door de straten.

DE SOLDATEN

Maar dat feest duurde niet zo heel lang. Het was afgelopen toen de soldaten kwamen. “Wij komen de orde herstellen in San Sebastian”, zeiden ze tegen de burgemeester. “Wij bewonderen jullie”, zei de commandant, “maar zoals San Sebastian er nú uitziet! Het lijkt wel een dorp met rare mensen!” Hij lachte om zijn eigen grapje. “Het is een heus gekkendorp met die rare strepen. Wat staat dat stom!”

Een paar dagen later begonnen de soldaten op het plein. Eén stel soldaten begon aan de rechterkant en het andere stel begon aan de linkerkant. Ze kalkten de huizen spierwit. De kleuren, de zonnetjes, de handen verdwenen onder de witte kalk. Eerst kwamen de kinderen kijken, toen de vrouwen en tenslotte de mannen.

“Waarom wil je onze huizen hun kleur afnemen? vroeg Furiosa. “Dat zijn onze huizen.” “We doen wat we moeten doen”, zeiden de soldaten. “We moeten kalken, dus kalken we. En als je dat niet goed vindt, ga je maar naar de commandant.” “Dan moeten jullie wel wachten”, zei Furiosa, terwijl ze tussen de muur en de soldaat ging staan. Haar vrienden en vriendinnen gingen ook tussen de muur en de soldaten staan. De soldaten wisten niet wat ze moesten doen. “Verdwijn”, riep de commandant. “Anders...” De soldaten zetten hun blikken witkalk op de grond en pakten hun geweren. “Wegwezen!”
“Probeer je witkwast eens in te dopen, dan zal je eens wat zien”, siste Furiosa. “Wij hebben bevel gekregen te witten, dus wordt er gewit, begrepen? Wegwezen of ik schiet!” Furiosa begon te lachen. “Toe maar”, moedigde ze aan. “Witten en gaten maken...precies een halve gare!” De commandant wist niet wat hij doen moest. Hij werd door een meisje uitgelachen! Waarom zat ze niet gewoon thuis, dacht hij.
Vanaf de overkant kwamen nog meer soldaten met geweren aangelopen. Maar voor hen uit holde Yajen. “Mooi, mooi, we gaan spelen”, riep hij. “De nieuwe muur is veel mooier!” Hij ging tussen de commandant en Furiosa in staan. “Wegwezen”, beval de commandant. Yajen nam de witkwast van één van de soldaten en begon Furiosa te bekliederen. Kwijlebabbel kwam naar buiten. Niemand wist hoe ze in het echt heette. Ze zag er niet uit. Er liep altijd een straaltje kwijl uit haar mond. Kwijlebabbel liep achter de twee aan. Ze zag hen lachend de kwast tegen de muur drukken. “S-spelen”, riep het meisje. “Kom maar”, zei Yajen. Hij pakte haar hand en gaf haar de kwast. Er kwam een vage rode vlek op de muur. “Mooi”, zei Yajen. “Mooi.” Hij deed zijn hand in de verfemmer en kletste die op de muur. De mensen kwamen naar buiten om te kijken. Ze wisten niet of ze moesten lachten of schelden. Maar het zag er allemaal veel gezelliger uit. Een heleboel mensen gingen verf kopen en ze beschilderden hun huis ook. Het werd een heel feest.
Kwijlebabbel had ook en kwast gepakt en begon de anderen te bekladden. “Kom op, schilderen”, riep Yajen. Hij pakte de hand van een soldaat. “Vooruit. Het wordt zo licht, soldaten houden van licht. Licht, licht, licht, alles licht”, zong hij. Hij schilderde over de mensen die tegen de muur gedrukt stonden. Daarna kwam de muur aan de beurt.

De commandant glimlachte. Zo was het veel leuker. Nu kon je tenminste doen wat je moest doen. Ook de soldaten lachten nu. Op het laatst zag je op de muren de omtrekken van de dorpsbewoners afgebeeld. De muren waren wit, maar waar de mensen hadden gestaan was het gekleurd gebleven. Kikkertje ging kwasten halen, zodat de kinderen mee konden doen. ’s Avonds werd feest gevierd. De soldaten mochten meedoen.

(bewerkt uit El Loco – de dwaas van Roberto Manzi, uitgeverij Westfriesland, Hoorn, 1982)

BENODIGDHEDEN:
Veel kleuren (vinger)verf, kwasten, een laken, grote vellen papier of dun karton, verfschorten of vuilniszakken om de kleren te beschermen. Knip een gat erin waar het hoofd doorheen kan.
OM TE DOEN:
Loop met de kinderen zoals Yajen aan het begin van het verhaal; een stap vooruit, twee achteruit en dan een buiging. De kinderen zetten met vingerverf hun hand op het laken of eigen bedachte figuren.
EXTRA:
De kinderen trekken elkaar om en knippen zichzelf uit. De mensfiguren worden op het laken gelegd. Nu wordt het wit overgeschilderd. De mensfiguren blijven gekleurd zichtbaar. Anneke van Wijngaarden

GOUDEERLIJK

Als u thuis het licht aandoet, heeft u grote kans dat deze energie afkomstig is uit Colombiaanse steenkool. De winning van die steenkool is omstreden, omdat deze soms gepaard gaan met ernstige mensenrechtenschendingen, geweld en milieuschade. De Colombiaanse regering wil het niet bij de steenkoolwinning laten, maar is vastbesloten om ook de grootschalige mijnbouw voor bijvoorbeeld goud te ontwikkelen. Met de huidige goudprijzen lijkt deze ontwikkeling niet te stoppen. Tegen de verdrukking in groeit het verzet van de boerenbevolking. Hun verhaal gaat ons allemaal aan. Een stuk uit het dagboek van programmaleider Latijns-Amerika Marianne Moor.

“Ik zit onder de modder als we eindelijk aankomen bij het boerengehucht ‘De Adelaar’. De inwoners hebben alles uit de kast getrokken. Een zangeresje warmt de buurtbewoners op met een paar smartlappen, de kippensoep staat te sudderen, en de kinderen hebben hun zondagse kleren aangetrokken. Het gehucht hoort bij het boerendorp Cajamarca. Dit dorp is uitgegroeid tot symbool van het verzet tegen de komst van de grote mijnbouwbedrijven.
Om de beurt vertellen de boeren dat de mijn hen niets dan ellende zal brengen; watertekorten, geweld, sociale wantoestanden, verontreiniging en gedwongen verhuizingen. Met creativiteit en zelfbewustzijn proberen ze de situatie het hoofd te bieden. Als het mijnbouwbedrijf hen verf komt aanbieden, in ruil voor een handtekening ten gunste van het mijnbouwproject, leggen ze hun spaarcenten bijeen om zelf verf te kopen. Het schooltje wordt ermee in tropische kleuren geverfd. Als het mijnbouwbedrijf de regionale voetbalclub wil sponsoren, richten ze hun eigen voetbalteam op. Op hun eenvoudige shirtjes drukken ze de slogan: ‘Nee tegen de mijn, Ja tegen het leven’.
Hun verzet heeft een prijs. De leiders worden aangeklaagd wegens smaad, ze voelen zich geïntimideerd en angstig. Vooral als de meer kritische ambtenaren worden vervangen en overgeplaatst. Daarnaast zijn er ook nog de illegale gewapende groepen die hun politieke wil proberen op te leggen, en hen dwingen zich voor of tegen het mijnbouwproject uit te spreken. De aanwezigheid van de Nederlandse vredesbeweging geeft hen een gevoel van bescherming. De buurtleider komt met de microfoon op me af. Zou ik het gehucht ‘De Adelaar’ misschien kunnen adopteren? Ik schiet in de lach. Maar hij blijkt serieus. Laat ze in Europa weten wat hier gebeurt!” Marianne Moor

2011 VREDE.VIEREN

WAT GEBEURT ER IN DE VREDESWEEK?

Wat als Nederland een Minister van Vrede had naast een Minister van Defensie? In de Vredesweek 2011 is dat precies wat er te gebeuren staat. Met een aansprekende campagne voor jong en oud, met onder meer een Minister van Vrede als boegbeeld en initiator voor nieuwe acties en met Ambassadeurs van Vrede als lokale aanjagers, krijgt de Vredesweek een omvangrijke en creatieve impuls.

AMBASSADES VAN VREDE

In de Vredesweek gaan zoveel mogelijk mensen zelf aan de slag gaan om aandacht te vragen voor vrede. IKV Pax Christi ondersteunt mensen die méér doen dan de zondagse vredes(kerk)dienst, bijvoorbeeld als zij een plaatselijke Ambassade van Vrede oprichten. Dit is bedoeld als een tijdelijk actiecentrum waar alle lokale vredesactiviteiten samenkomen, in het gemeentehuis, de kerk, het buurthuis of de school. Een lokale bekendheid is dan voor één week Ambassadeur van uw Ambassade van Vrede.

- Er is de bekende Len Munnik poster en een donatiefolder over het project Etana Books, de enige onafhankelijke bibliotheek in Syrië. Deze en andere materialen zijn te bestellen via de website.
- Een spreker nodig voor op uw Ambassade, discussiebijeenkomst of kerkdienst in de Vredesweek? Bij IKV Pax Christi werken gedreven mensen die vanuit de praktijk in conflictgebieden kunnen vertellen over processen van oorlog en de weg naar vrede. Zij komen graag bij u langs. De sprekersbank is te vinden op www.vredesweek.nl.
- In september is de Vredeskrant beschikbaar die u aan bezoekers van uw activiteit kunt uitdelen.
- Heeft u ideeën of suggesties voor Vredesweek 2011? Stuur uw opmerkingen vredesweek@ikvpaxchristi.nl of bel met 030 - 233 33 46.

De Minister van Vrede ontvangt de Ambassadeurs en lokale aanjagers graag op een Ambassadeursreceptie in Den Haag en zet de Ambassades op de website van het Ministerie in de schijnwerpers. Zo zijn uw lokale vredesactiviteiten nog zichtbaarder voor anderen. Wilt u zelf een Ambassade van Vrede oprichten? Dan kunt u rekenen op ondersteuning in menskracht en materialen in de vorm van een Ambassadepakket.
Lees meer over het Ministerie van Vrede op www.vredesweek.nl.

DRIE DIENSTEN OM VREDE IN DE ZOMER

Is het mogelijk om thema's als gerechtigheid, verzoening, geweldloosheid en vrede te verbinden met alle zondagse lezingen en niet alleen die van de Vredeszondag? Wij bieden u de mogelijkheid om, juist in de 'kleurloze' periode van de zomer hiermee aan de slag te gaan.
Voor de zondagen 3, 10 en 17 juli zijn de gebruikelijke preekschetsen op de website van Kerk en Vrede uitgebreid met aanvullend materiaal. Bij de doorgaande lezingen uit Matteüs zijn gebeden, filmpjes, liederen, preekcitaten en gedichten gezocht, die zich als satellieten bewegen rond de lezingen. Op verrassende wijze wordt aandacht gevraagd voor de vredesthematiek. Het materiaal is te vinden op de websites www.kerkenvrede.nl en www.kerkinactie.nl. Mocht u deze serie geheel of gedeeltelijk volgen, dan stellen we een mailtje met uw ervaringen op prijs (a.debruijn@kerkenvrede.nl). Uw reactie stelt ons mede in staat om de richting voor de toekomst te bepalen.

RECHT OP BESCHERMING, ZONDER GEWELD

Bescherming tegen geweld. Kan dat ook zonder geweld te gebruiken? We kennen nog wel de verhalen over geweldloos verzet en sociale verdediging. Maar hoe zit dat met bedreigde burgers in andere landen? Hiermee zijn de afgelopen decennia de nodige ervaringen opgedaan, terwijl door internationale organisaties een heel instrumentarium is opgebouwd om mensen, die door geweld worden bedreigd, op een geweldloze manier bescherming te bieden. In het kader van de Vredesweek brengt Kerk en Vrede daarover een brochure uit. Lees meer op onze website: www.kerkenvrede.nl.

TIJD VOOR VREDE IN ISRAËL EN PALESTINA

Elk mens een veilig bestaan: in Israël en de Palestijnse gebieden is dat helaas geen alledaagse realiteit. Het project 'Tijd voor vrede' wil de focus richten op deze situatie. Daarmee zijn de Vredesweek en Israëlzondag (6 oktober) met elkaar verbonden. Kerken zijn uitgenodigd zich te bezinnen op de roeping tot onopgeefbare verbondenheid met het volk Israël. Tegelijkertijd buigen kerken zich over de vraag naar hun betrokkenheid bij de Palestijnen in Israël en de Palestijnse gebieden.

De Protestantse Kerk in Nederland biedt liturgisch materiaal voor drie zondagen aansluitend bij het leesrooster. Daarnaast kunnen gemeenten drie bijeenkomsten organiseren rondom Tijd voor vrede. Deze reeks start met het algemene thema 'Elk mens een veilig bestaan'. Vervolgens wordt ingezoomd op de verbondenheid met het Joodse en het Palestijnse volk. De derde avond staat in het teken van ontmoeting. De nadruk ligt niet op de politieke situatie, maar op de persoonlijke verhalen van mensen. Het materiaal voor deze drie bijeenkomsten bestaat uit film- en fotomateriaal, een presentatie, gespreksvragen en een handleiding voor de bijeenkomsten.

Lees meer op www.pkn.nl/tijdvoorvrede.

RADIO-UITZENDING

In de Grote- of Martinikerk in Doesburg vindt zondag 18 september een oecumenische vredesviering plaats. IKON pastor Bram Grandia en de pastor van de katholieke kerk Nico Kok gaan voor. De dienst is om 10.00 uur en wordt uitgezonden op radio 5. Mensen die de dienst willen bezoeken, wordt gevraagd om 9.30 uur aanwezig te zijn.

Onze activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door het vfonds met middelen uit de BankGiro Loterij en Lotto.

vfonds HOPE Upact MASTERPEACE De Slegte

COLOFON

REDACTIE EN ADVIES: Myriam Braakhuis, Robbert Frede, Bram Grandia, IKON Pastoraat, Marja de Groot, Piet Halma, Martin Hoondert, Werkgroep voor Liturgie Heeswijk, Mark Lieshout, Veteraneninstituut, Ceylan Pektas-Weber, Eward Postma, Klaas Touwen, Anneke van Wijngaarden

EINDREDACTIE: Helma Maas en Edwin Ruigrok
Verder werkten mee: Liesbeth Dercksen o.praem., Nelleke Drop, PKN, Joost Jansen o.praem., Marianne Moor, Jan Jaap van Oosterzee, Cor Oudes, Sabita Ribai, Jan Schaake, Kerk en Vrede, Leonie van Straaten

FOTOGRAFIE: o.a. IKV Pax Christi, Ruben den Hartog, Hossam el-Hamalawy, Natashe Lemos Dekker
VORMGEVING: Het IJzeren Gordijn
DRUKWERK: Van der Weij BV, Hilversum. ISSN 1385-9668

Dit blad wordt voor iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen, uitgegeven op geluidscassette en/of braille, grootletter of via de elektronische postbus. Informatie en opgave CBB (christelijke bibliotheek voor blinden en slechtzienden), postbus 131, 3580 AC Ermelo, tel. 0341 551014.

IKV PAX CHRISTI

IKV Pax Christi, Godebaldkwartier 74, 3511 DZ Utrecht
Postbus 19318, 3501 DH Utrecht
Tel: 030- 233 33 46, Fax: 030 – 236 81 99
info@ikvpaxchristi.nl www.ikvpaxchristi.nl
www.vredesweek.nl

IKV Pax Christi heeft het CBF-keurmerk, is ANBI-erkend en ISO-gecertificeerd.

Het CBF-Keurmerk is verstrekt aan IKV Pax Christi

ISO 9001 BUREAU VERITAS Certification

ANBI Algemeen Nut Beogende Instelling